

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 245

din 04 octombrie 2024

Cu privire la examinarea Raportului privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 (perioada monitorizată 20-29 septembrie 2024)

Prin Decizia nr. 234 din 20.09.2024, Consiliul Audiovizualului (în continuare – CA) a dispus inițierea unui control privind respectarea de către serviciile media audiovizuale de televiziune, care au declarat că vor reflecta alegerile, a propriei declarații privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, a art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 și a Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1137/2023 (în continuare – *Regulament CEC*). Controlul dispus vizează programele de știri și actualități, emisiunile de promovare electorală și dezbaterile electorale.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – *CSMA*), ale art. 90 alin. (15) și (16) din Codul electoral nr. 325/2022, CA a efectuat controlul serviciilor media audiovizuale de televiziune: „Moldova-1”, „TV-Găgăuzia”, „Pro TV Chișinău”, „Canal Regional”, „ATV”, „Exclusiv TV”, „Jurnal TV”, „TVC 21”, „TV8”, „TVR Moldova”, „Cinema 1”, „N4”, „SOR TV”, „Drochia TV”, „Media TV”, „Axial TV”, „TV Elita”, „Studio L” și „R Live TV”, la capitolul respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 și ale Regulamentului CEC, în baza înregistrărilor captate de la un operator IPTV (Moldtelecom) stocate pe serverul CA.

1 - „Moldova-1”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media public de televiziune „Moldova-1” a difuzat, în programul de știri și actualități „Mesager” de la ora 21:00, 47 de subiecte cu caracter electoral. Conurenții electorali și participanții la referendum au fost vizați în 25 de știri.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 01 oră 02 min. 46 sec., ceea ce constituie 18% din durata totală a programului de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate pe data de 20 septembrie, când a fost anunțată începerea campaniei electorale.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați concurenți electorali, participanți la referendum, un organ electoral (CEC), organe de stat (Judecătoria Centru, Curtea de Apel, Avocatul Poporului, Guvernul și SIS-ul), actori politici (CUB, PVM, PPV, PSRM, PACE și VP), experți (APCE, I. Boțan, A. Lupușor, C. Durnea, V. Pașa, C. Volintiru și S. Ioniță) și cetățeni de rând. De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali, urmași de cetățeni de rând, opiniile cărora s-au regăsit în două vox-populi. Cele mai puține apariții le-au avut participanții la referendum și organele de stat.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Moldova-1” a reflectat activitatea a 11 concurenți electorali înregistrați de CEC.

Astfel, „Moldova-1” a reflectat proporțional, ca durată, concurenții electorali, având în vedere perioada de lansare în campanie și acțiunile acestora. De cel mai mult timp de reflectare a beneficiat I. Chicu cu 01 min. 40 sec., urmat de R. Usatii cu 01 min. 25 sec., M. Sandu cu 01 min. 22 sec. și N. Morari cu 1 min. 20 sec., iar cel mai puțin a fost reflectat O. Țicu – cu 51 sec.

Fiecare concurent electoral a fost reflectat în câte 3-4 subiecte ce vizează înregistrarea și lansarea în cursa electorală, ordinea în buletinul de vot și preferințele alegătorilor reflectate în cadrul unui sondaj sociologic, iar R. Usatii a beneficiat de mediatizare în 5 subiecte, deoarece a fost protagonistul unei știri despre respingerea de către o instanță de judecată a cererii sale împotriva IP Compania „Teleradio-Moldova”.

Majoritatea concurenților electorali au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte, cu excepția I. Vlah și V. Furtună care au avut doar apariții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, au fost reflectați 6 participanți la referendum.

De cel mai mult timp de reflectare a beneficiat PCRM cu 01 min. 23 sec., urmat de AUR cu 22 sec. și VP cu 12 sec., iar cel mai mic timp de reflectare au avut PPN, Acasă și PSDE cu câte 5 sec. fiecare. Toți participanții reflectați au fost mediatizați în câte un subiect.

Majoritatea participanților au fost reflectați doar în mod indirect, cu excepția PCRM, care a beneficiat de reflectare directă și indirectă.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „Moldova-1” a reflectat 8 subiecte electorale conflictuale, toate fiind prezentate echilibrat.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Subiectele electorale difuzate de „Moldova-1” au fost dezechilibrate, majoritatea protagoniștilor/surselor citate fiind de sex masculin – 52 de apariții, iar celor de sex feminin revenindu-le – 36 de apariții.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „Moldova-1” au fost relevante și au vizat procesul electoral: lansarea în campanie a concurenților electorali și a șase participanți la referendumul republican constituțional, opiniile mai multor experți naționali și internaționali, vox-populi, deschiderea secțiilor de votare în străinătate, rezultatele sondajului de opinie, tipărirea buletinelor de vot, refuzul IP Compania „Teleradio-Moldova” de a difuza mesajul unui participant la referendum, respingerea cererii lui R. Usatii împotriva IP Compania „Teleradio-Moldova”, implicarea bisericii în campania electorală.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media public audiovizual a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali/participanții la referendum reflectați, aceștia nefiind favorizați sau defavorizați în subiectele difuzate.

9. Accesibilitatea

„Moldova-1” a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz prin rularea titrelor care au corespuns cu esența conținutului și imaginilor difuzate.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional, aprobată de CA, este de menționat că toate subiectele electorale difuzate de

serviciul media public audiovizual de televiziune „Moldova-1” au fost incluse în rubrica „Electorală-2024”.

II. Dezbateri electorale

În perioada de raport, „Moldova-1” nu a organizat dezbateri electorale.

III. Concluzii

Conform Declarației privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată de CA, serviciul media public audiovizual „Moldova-1” s-a angajat să asigure principiile echității, echilibrului și imparțialității în reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

În perioada de raport, „Moldova 1” a reflectat toți concurenții electorali și 6 din cei 15 participanți la referendum. Astfel, au fost reflectați: PCRM cu opțiunea „Nu” (01 min. 23 sec.), iar AUR (22 sec.) și VP (12 sec.) cu opțiunea „Da”. PPN, Acasă și PSDE au fost doar menționați.

2 - „TV-Găgăuzia”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media public regional de televiziune „TV-Găgăuzia” a difuzat, în programul de știri și actualități „Știri” de la ora 21:30, 8 subiecte cu caracter electoral. Patru știri au vizat lansarea în campanie a concurenților electorali, câte două știri s-au referit la activitatea CEC și la vox-populi despre schimbările la care se așteaptă cetățenii și cât de activi vor fi la alegeri.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 13 min. 56 sec., ceea ce constituie 7% din durata totală a programului de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate pe data de 24 septembrie, când CEC a aprobat cererile ultimilor pretendenți la funcția de președinte.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați 4 concurenți electorali, un organ electoral (CEC) și cetățeni de rând. De cele mai multe apariții au beneficiat cetățenii de rând, opiniile cărora s-au regăsit în două vox-populi.

Participanți la referendum, actori politici, organe de stat și experți nu au fost reflectați de „TV Găgăuzia”.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „TV-Găgăuzia” a reflectat activitatea a 4 concurenți electorali, iar timpul acordat acestora a fost repartizat proporțional.

Astfel, „TV-Găgăuzia” a reflectat proporțional, ca durată, cei patru concurenți electorali, dar nu i-a reflectat pe ceilalți concurenți electorali care s-au lansat în perioada de referință.

Fiecare concurent electoral a fost reflectat în câte un subiect.

Toți concurenți electorali au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte. În acest context, M. Sandu a beneficiat de cea mai mare reflectare indirectă, iar R. Usatii – de cea mai mare reflectare directă.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „TV-Găgăuzia” nu a reflectat niciun participant la referendum.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „TV-Găgăuzia” nu a reflectat niciun subiect electoral conflictual.

6. Asigurarea echilibrului de gen

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, prezentate de serviciul media public regional de televiziune „TV-Găgăuzia”, a fost asigurat echilibrul de gen.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „TV-Găgăuzia” au fost relevante și au vizat procesul electoral: începerea campaniei electorale, lansarea concurenților electorali, tipărirea invitațiilor de participare la vot și opiniile cetățenilor referitor la schimbările la care se așteaptă și cât de activi vor fi la alegeri.

8. Atitudinea autorului

„TV-Găgăuzia” a manifestat o atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali reflectați, acordându-le timp egal de reflectare. Totuși, serviciul media audiovizual nu a asigurat prezentarea completă a concurenților, având în vedere că au fost reflectați 4 din cei 11 concurenți înregistrați.

9. Accesibilitatea

„TV-Găgăuzia” a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, este de menționat că toate subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „TV-Găgăuzia” au fost incluse în rubrica „Electorală-2024”.

II. Dezbateri electorale

În perioada de raport, „TV-Găgăuzia” nu a organizat dezbateri electorale.

III. Concluzii

În concluzie, serviciul media public regional „TV-Găgăuzia” s-a angajat, prin Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor, să asigure principiile echității, echilibrului și imparțialității în reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional. Totodată, în perioada de control, s-a atestat reflectarea neechilibrată a campaniei electorale prin faptul că doar 4 din cei 11 concurenți înregistrați au fost mediatizați, iar din cele șase zile de campanie activitățile au fost acoperite doar în trei. Subiectele reflectate s-au concentrat în mare parte pe activitatea CEC, incluzând începerea campaniei electorale și tipărirea invitațiilor de participare la vot, precum și două vox-populi despre schimbările la care se așteaptă cetățenii și cât de activi vor fi la alegeri. În plus, absența totală a reflecției asupra participanților la referendum nu este salutară, în special având în vedere statutul de serviciu public al „TV Găgăuzia”. Astfel, serviciul media audiovizual nu a oferit o imagine asupra diversității opțiunilor electorale disponibile, limitând informațiile la o selecție restrânsă de candidați. Perpetuarea acestei practici ar putea indica asupra unei forme de mimare a reflectării alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional.

3 - „PRO TV Chișinău”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, „PRO TV Chișinău” a difuzat, în programul de știri și actualități de la ora 20:00, 35 de subiecte cu caracter electoral. Subiectele au vizat prezentarea concurenților electorali, încălcările electorale atestate de Asociația Promo-Lex, implicarea bisericii în campania electorală, subiecte despre referendumul republican constituțional și participanții la referendum, dar

și activitatea CEC. Volumul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 01 oră 24 min. 29 sec., ceea ce constituie 19% din durata totală a programelor de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate pe data de 26 și 27 septembrie, cu câte 5 subiecte în zi, iar cele mai puține fiind în data de 23 și 28 septembrie, cu câte 2 subiecte în zi.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectate toate categoriile de protagoniști. Astfel, cele mai multe apariții le-au revenit concurenților electorali (61), urmați de actorii politici (PSRM, PAS, Bl. „Împreună”, Bl. „Victorie”, PDCM, PVM, Natalia Morari (până la înregistrarea în cursa electorală), PR, PCRM, CUB și Ilan Șor) cu 22 de apariții, experți (Promo-Lex, WatchDog, IDIS Viitorul, Biserica, jurnaliști) cu 15 apariții, un organ electoral (CEC), organele de stat (GUV, PARL, PREZ, IGP și SIS) cu câte 12 apariții, participanții la referendum cu 10 apariții și cetățeni de rând cu 3 apariții.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „PRO TV Chișinău” a reflectat toți concurenții electorali înregistrați de CEC. Astfel, „PRO TV Chișinău” a reflectat toți concurenții electorali în subiectele ce țin de înregistrarea în cursa electorală și lansarea în campania electorală. V. Furtună a beneficiat de cel mai mult timp de reflectare – 05 min. 03 sec., datorită subiectelor în care un preot și-a arătat simpatia față de ea la alegerile prezidențiale, iar T. Ulianovschi a fost reflectat cu o durată de 04 min. 32 sec. datorită subiectului despre prezentarea poziției acestuia la acuzațiile aduse în cadrul programului audiovizual „În PROFUNZIME”.

M. Sandu a fost reflectată în cadrul a 8 subiecte, I. Vlah – în 7 subiecte, ceilalți – în câte 6, 5 și 4 subiecte, iar N. Morari – în 3 subiecte.

Toți concurenții electorali au fost reflectați atât prin intervenții directe, cât și indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, serviciul media audiovizual de televiziune „PRO TV Chișinău” a reflectat 10 participanți la referendum din 15 înregistrați de CEC.

Bl. „Împreună” a fost reflectat timp de 28 sec., urmat de PAS cu 27 sec., MAN cu 24 sec., PCRM cu 18 sec., ALDE cu 14 sec., iar ceilalți au fost mediatizați cu câte 5 sec.

Participanții la referendum au fost reflectați în cadrul unui singur subiect.

Participanții la referendum PCRM, ALDE, Bl. „Împreună”, PAS și MAN au fost reflectați prin intervenții directe și indirecte. PVE, MRM, CUB și PDA au fost reflectați doar prin intervenții directe, iar PR doar prin intervenție indirectă.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, serviciul media audiovizual a difuzat 11 subiectele electorale cu caracter conflictual, dintre care două știri nu au fost echilibrate cu prezentarea pozițiilor părților vizate în subiect:

1) Titlul: „*Experții despre campania pentru referendum*”, subiect despre opiniile experților referitor la campania pentru referendum. Din spusele reporterului, potrivit experților, politicienii care nu vor participa și vor boicota referendumul încearcă prin diferite stereotipuri și minciuni despre UE să compromită referendumul. Același scop îl au și cei care participă cu opțiunea „NU”, spun analiștii. Urmează intervențiile directe ale experților. Expertul IDIS Viitorul, Ion Tăbârță, susține: „*Aici îi avem în mod special pe cei care au legătură cu grupul Șor. Partidul Renaștere, noi știm foarte bine că face parte din paleta partidelor lui Șor. Partidul Comuniștilor acum tot este conectat la acest grup Șor*”. Expertul WatchDog, Andrei Curăraru: „*Tot aici, cumva s-ar înscrie și doamna Vlah*”. Lipsește poziția PR, PCRM și a Irinei Vlah.

2) Titlul: „*Influența externă, cel mai mare pericol*”. În cadrul programului audiovizual „În PROFUNZIME” s-a discutat despre influența externă, care ar fi cel mai mare pericol în desfășurarea campaniei electorale. Vicepreședintele CEC, Pavel Postică, susține că cel mai mare pericol sunt resursele financiare care vin din partea de est pentru forțele politice neînregistrate în cursa electorală.

Tot aici, vicepreședintele CEC spune că este vorba de Bl. „Victorie”, ca urmare a sesizărilor primite din partea poliției și a președinților Consiliilor Electorale de Circumscripție. Reporterul menționează că jurnalistul Mihail Sirkeli, de la portalul de știri nokta.md, a declarat că în regiunea UTA Găgăuzia propaganda rusească este distribuită activ de politicienii afiliați grupului Șor. La informația prezentată, precum că partidele politice neînregistrate în cursa electorală sunt influențate din exterior, era necesară și prezentarea poziției Bl. „Victorie”, despre care s-a vorbit în subiect.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Subiectele cu caracter electoral din perspectiva gender au reflectat 77 de surse de sex masculin versus 45 de sex feminin.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual au conținut teme relevante, deoarece au fost știri de interes public prin care s-a vorbit despre înregistrarea și lansarea în campania electorală a concurenților, subiecte despre desfășurarea referendumului republican constituțional, buletinele de vot, încălcările electorale atestate de Asociația Promo-Lex, implicarea bisericii în campania electorală.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual a reflectat toți concurenții electorali înregistrați de CEC, iar participanții la referendum au fost reflectați 10 din 15 înregistrați de CEC.

9. Accesibilitatea

În perioada de raport, „PRO TV Chișinău” a asigurat accesibilitatea persoanelor cu dizabilități de văz sau auz în cadrul programului de știri și actualități de la ora 22:30.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

Din totalul de 35 de subiecte electorale, serviciul media audiovizual a difuzat două subiecte electorale în afara rubricii „Electorală 2024”, în data de 23.09.24 știrea cu titlul „*Predică anti UE la biserică*” și în data de 28.09.2024 știrea cu titlul „*Politico: Rusia finanțează dezinformarea*”.

II. Dezbateri electorale

Conform Declarației privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată prin Decizia CA nr. 241 din 04.08.2024, „PRO TV Chișinău” s-a angajat să difuzeze dezbateri electorale în perioada 07-18 octombrie 2024.

III. Concluzii

În perioada de raport, serviciul media audiovizual „PRO TV Chișinău” a difuzat programele de știri și actualități menționate în Declarația privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, dar a difuzat două subiecte electorale care nu au fost încadrate în rubrica specială „Electorală 2024”. Astfel, a fost încălcat pct. 38 din Regulamentul CEC, care prevede: „*În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorală-2024”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final*”.

Totodată, s-a atestat reflectarea neechilibrată a informației prezentate în cadrul a două subiecte electorale conflictuale în care nu au fost prezentate și pozițiile părților vizate.

Prin scrisoarea f/nr. din 04.10.2024, furnizorul de servicii media ÎCS „PRODIGITAL” SRL a comunicat despre dezacordul cu rezultatele controlului efectuat, considerând că știrile consemnate în raportul de control au fost calificate în mod eronat drept având caracter electoral.

În acest sens, este de menționat că subiectele „*Predică anti UE la biserică*” și „*Politico: Rusia finanțează dezinformarea*” au mediatizat „*aspecte ale procesului electoral*” și trebuiau să fie incluse

în rubrica „Electorala-2024”, în conformitate cu prevederile art. 90 alin. (2) lit. a) din Codul electoral nr. 325/2022.

4 - „Canal Regional”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, „Canal Regional” a difuzat, în programul de știri și actualități de la ora 19:00, 6 subiecte cu caracter electoral. Patru știri au vizat alegerile prezidențiale și activitatea CEC, iar două știri s-au referit la referendumul republican constituțional. Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 17 min. 47 sec., ceea ce constituie 14% din durata totală a programelor de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate pe data de 23 septembrie 2024 – trei subiecte, iar în celelalte zile câte un subiect.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectate 6 din 7 categorii de protagoniști. Astfel, cele mai multe apariții le-au revenit cetățenilor de rând (22), urmași de concurenții electorali (10), organul electoral (CEC) (2), organul de stat (GUV), experți (Platforma „Cetățeni pentru Europa”, Andrei Curăraru) și actori politici (PAS) cu câte o apariție. Totodată, participanții la referendum nu au fost reflectați.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Canal Regional” a reflectat 5 concurenți electorali, cu o diferență de reflectare semnificativă.

Astfel, „Canal Regional” a reflectat neproportional, ca durată, concurenții electorali. De cel mai mult timp de reflectare a beneficiat M. Sandu cu 04 min. 30 sec., urmată de R. Usatii cu 02 min. 46 sec., iar V. Tarlev, A. Stoianoglo și I. Vlah au avut mai puțin de 20 sec.

M. Sandu a fost reflectată în cadrul a trei subiecte, R. Usatii, V. Tarlev și A. Stoianoglo în câte două subiecte, iar I. Vlah în cadrul unui singur subiect.

M. Sandu a fost prezentată în cadrul subiectelor electorale prin intervenții directe și indirecte, iar ceilalți concurenți electorali au fost reflectați doar prin intervenții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, serviciul media audiovizual de televiziune „Canal Regional” nu a reflectat niciun participant la referendumul republican constituțional.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „Canal Regional” au avut caracter neconflictual.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Datele diagramei din perspectiva gender arată că au fost citate 19 surse de sex feminin și 24 de surse de sex masculin.

7. Relevanța temelor abordate

Toate subiectele cu caracter electoral difuzate de „Canal Regional” au fost relevante, deoarece au vizat înregistrarea concurenților electorali, numărul secțiilor de votare, păreri *pro* și *contra* în privința desfășurării referendumului republican constituțional.

8. Atitudinea autorului

„Canal Regional” a manifestat atitudine nepărtinitoare în cadrul buletinelor informative difuzate.

9. Accesibilitatea

În cadrul programului de știri și actualități din data de 23.09.2024, din trei subiecte electorale a fost titrat doar unul și din data de 26.09.2024, în care a fost reflectat doar un singur subiect electoral, a fost prezentat cu titrarea știrii.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

Serviciul media audiovizual, în cadrul tuturor programelor de știri și actualități, a difuzat subiecte cu caracter electoral, însă rubrica „Electorala-2024” a lipsit.

II. Dezbateri electorale

Conform Declarației privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată prin Decizia CA nr. 241 din 04.08.2024, „Canal Regional” s-a angajat să difuzeze dezbateri electorale în zilele de marți și vineri la ora 20:00. În perioada de raport, serviciul media audiovizual nu a difuzat dezbateri electorale.

III. Concluzii

„Canal Regional” a asigurat accesul persoanelor cu dizabilități de auz sau văz în cadrul programului de știri și actualități din data de 26.09.2024, în care a fost reflectat doar un singur subiect electoral, fiind vociferat în limba română și titrat sincron.

Totodată, este de menționat că programele de știri și actualități nu au fost incluse în Declarația privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Prin urmare, sunt relevante prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC: *„FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA.”*

De asemenea, în cadrul programelor de știri și actualități nu a fost inclusă rubrica specială „Electorala-2024”, astfel fiind încălcat pct. 38 din Regulamentul CEC, care prevede: *„În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorala-2024”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final”.*

În data de 24.09.2024, serviciul media audiovizual a difuzat un subiect cu titlul: *„Favoriții vin de la Nord”*, subiect realizat de portalul de știri www.nordnews.md, în care se arată rezultatele unui sondaj de opinii publicat de iData. În subiect se vorbește despre doi concurenți electorali, Maia Sandu și Renato Usatîi. Sunt difuzate intervenții directe cu cetățenii de rând din s. Risipeni și or. Făleşti, care și-au expus opiniile pentru cei doi concurenți electorali. La finalul subiectului, reporterul a numit încă trei concurenți electorali. Sondajul nu a conținut informațiile: 1) cine a comandat; 2) metodologia utilizată și perioada în care a fost efectuat sondajul; 3) dimensiunea eșantionului și marja de eroare; 4) autorizarea sau lipsa autorizării sondajului de către CEC, așa cum prevede pct. 48 din Regulamentul CEC. De asemenea, de menționat că în subiectul prezentat nu s-a făcut distincția clară între sondajul de opinie în care se arată rezultatele respondenților și vox-populi, unde sunt intervievați cetățenii de rând, conform prevederilor pct. 49 din Regulamentul CEC: *„În conținuturile editoriale cu caracter electoral, FSM fac distincție clară între sondajele sociologice de opinie și alte genuri de sondaje nereprezentative (vox-populi, televoting etc.).”*

5 - „ATV”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „ATV” a difuzat, în programul de știri și actualități „Новости ATV”, de la ora 17:30, două subiecte cu caracter electoral, care s-au referit la activitatea CEC.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 01 min. 25 sec., ceea ce constituie 5% din durata totală a programului de știri și actualități.

Serviciul media audiovizual „ATV” s-a angajat să reflecte programele de știri și actualități în fiecare zi de vineri, respectiv, în prima zi a campaniei electorale, pe 20 septembrie, nu a reflectat niciun subiect electoral, iar pe data de 27 septembrie au fost reflectate două subiecte care au vizat activitatea CEC, și anume despre tipărirea buletinelor de vot și informarea concurenților.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral a fost reflectat doar un organ electoral (CEC).

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „ATV” nu a reflectat concurenți electorali.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „ATV” nu a reflectat participanți la referendum.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „ATV” nu a reflectat subiecte electorale conflictuale.

6. Asigurarea echilibrului de gen

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, prezentate de serviciul media public regional „ATV” a fost reflectată o singură femeie – Angelica Caraman, președinta CEC.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „ATV” au fost relevante și au vizat procesul electoral: tipărirea buletinelor de vot și informarea concurenților electorali despre misiunea CEC și chemarea acestora la responsabilitate.

8. Atitudinea autorului

Având în vedere faptul că serviciul media a prezentat doar informații generale despre activitatea CEC, atitudinea autorului programului a fost neutră și nepărtinitoare.

9. Accesibilitatea

„ATV” a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz, prin rularea titrelor care au corespuns cu esența conținutului și imaginilor difuzate. Totodată, este de specificat, că serviciul media nominalizat a inclus reportajele în limbă română, nefiind traduse sau subtitrate în limba rusă.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, este de menționat că toate subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „ATV” au fost incluse în rubrica „Electorală-2024”.

II. Concluzii

Serviciul media public regional „ATV” s-a angajat, prin Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, să asigure principiile echității, echilibrului și imparțialității în reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional. Totodată, în perioada de control, serviciul media nominalizat nu a difuzat niciun concurent electoral și participant la referendum, limitându-se la reflectarea a două știri despre activitatea CEC. La fel, în programele de știri în limba rusă, serviciul media audiovizual de televiziune „ATV” include reportajele în limba română de la un alt serviciu media. Utilizarea reportajelor din alte servicii media

de televiziune, atunci când acestea sunt prezentate în altă limbă fără traducere, reprezintă o provocare pentru consumatorii de informații. Această practică limitează accesibilitatea informațiilor pentru telespectatorii care nu cunosc limba română.

6 - „Exclusiv TV”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „Exclusiv TV” a difuzat, în programul de știri și actualități „Știri” de la ora 22:40 (luni-vineri) și în programul de știri „Sinteza săptămânii” de la ora 7:00 (duminică), 22 de subiecte cu caracter electoral. Nouă știri au vizat acțiunile concurenților electorali, în trei știri s-a vorbit atât despre alegerile prezidențiale cât și despre referendumul constituțional republican, cinci știri au reflectat activitatea CEC, patru știri s-au referit doar la referendumul constituțional, iar o știre s-a referit la un sondaj de opinie cu privire la componența viitorului Parlament.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 01 oră 06 min. 59 sec., ceea ce constituie 23% din durata totală a programelor de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate luni, pe data de 23 septembrie.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați concurenți electorali, participanți la referendum, actori politici, experți independenți (în categoria respectivă au fost incluși și preoții bisericii ortodoxe), cetățeni de rând, organe electorale și organe de stat. De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali – 53 de apariții, urmați de actorii politici – 26, participanți la referendum – 25, organul electoral – 15 (CEC, Consiliile Electorale de Circumscripție), organe de stat – 6 (Guvern, Parlament, IPG), experți – 6 (compania „iData”, preoții bisericii ortodoxe) și cetățeni de rând – 6.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Exclusiv TV” a reflectat activitatea a 11 concurenți electorali.

Astfel, serviciul media audiovizual „Exclusiv TV” a reflectat neproportional, ca durată, concurenții electorali. De cel mai mult timp de antenă a beneficiat A. Stoianoglo cu 03 min. 55 sec., urmat de R. Usatîi cu 02 min. 26 sec., M. Sandu cu 02 min. 25 sec. și V. Tarlev cu 02 min. 21 sec., iar cel mai puțin au fost reflectați O. Țicu – 20 sec. și T. Ulianoschi – 10 sec.

Reflectarea neproportională a concurenților electorali este cauzată și de faptul că la începutul campaniei electorale (20-24.09) unii dintre concurenți electorali nu au fost înregistrați de CEC în calitate de candidați oficiali în cursa electorală pentru funcția de președinte al Republicii Moldova și nu au organizat evenimente electorale publice. Prin urmare, aceștia au fost doar menționați în subiectele de știri cu caracter electoral. În perioada de control, unii dintre candidați: A. Stoianoglo, R. Usatîi, M. Sandu, I. Vlah, I. Chicu, A. Năstase, V. Furtună și N. Morari, au avut evenimente electorale relevante și/sau s-au lansat în campania electorală. Evenimentele electorale au fost reflectate în subiectele de știri cu caracter electoral difuzate de către „Exclusiv TV”.

Concurentul electoral A. Stoianoglo a fost reflectat în cele mai multe subiecte de știri cu caracter electoral – 7, urmat de M. Sandu, R. Usatîi și V. Tarlev – în câte 6, I. Vlah, I. Chicu și A. Năstase au fost reflectați în 5 subiecte, iar T. Ulianoschi a fost doar menționat în 2 subiecte.

9 concurenți electorali (A. Stoianoglo, M. Sandu, R. Usatîi, V. Tarlev, I. Chicu, I. Vlah, A. Năstase, V. Furtună și N. Morari) au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte, iar 2 concurenți electorali (O. Țicu și T. Ulianoschi) au avut doar intervenții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport au fost reflectați 15 participanți la referendum.

Participanții la referendumul republican constituțional PCRM, PVE, MRM, ALDE, PR, CUB, Bl. „Împreună”, PAS, MAN și PDA au beneficiat de câte 10 sec. din timpul de emisie. Participanții la referendum AUR, PPN, ACASĂ, PSDE și VP – de câte 05 sec.

Participanții la referendumul republican constituțional PCRM, PVE, MRM, ALDE, PR, CUB, Bl. „Împreună”, PAS, MAN și PDA au fost menționați în două subiecte de știri cu caracter electoral. Participanții la referendum AUR, PPN, ACASĂ, PSDE și VP au fost menționați într-un subiect de știri.

Participanții la referendumul republican constituțional PCRM, PVE, MRM, ALDE, PR, CUB, Bl. „Împreună”, PAS, MAN, PDA, AUR, PPN, ACASĂ, PSDE și VP au fost reflectați doar în mod indirect.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „Exclusiv TV” a prezentat 2 subiecte electorale cu caracter conflictual. Subiectul intitulat „11 candidați în alegerile prezidențiale”, difuzat în data de 24 septembrie și subiectul „Campanie electorală în biserici”, au fost prezentate de serviciul media audiovizual cu o abordare credibilă, imparțială și echilibrată. Serviciul media audiovizual a asigurat favorizarea liberei formări a opiniilor prin prezentarea principalelor puncte de vedere aflate în opoziție.

6. Asigurarea echilibrului de gen

În perioada de raport, „Exclusiv TV” a asigurat parțial echilibrul de gen. În subiectele de știri au fost citate 60 de surse de sex masculin și 35 de sex feminin.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „Exclusiv TV” au fost relevante și au vizat procesul electoral: înregistrarea concurenților electorali și a participanților la referendum, lansarea în campania electorală, rezultatele sondajului realizat de compania „iDATA”, deschiderea secțiilor de votare în străinătate, tipărirea buletinelor de vot, implicarea preoților în agitația electorală și promisiunile electorale ale unor candidați pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual „Exclusiv TV” a manifestat atitudine nepărtinitoare și imparțială față de concurenții electorali/participanții la referendum, aceștia nefiind fie favorizați, fie defavorizați în subiectele de știri cu caracter electoral.

9. Accesibilitatea

Serviciul media audiovizual de televiziune a asigurat accesul persoanelor cu dizabilități de văz sau auz la programe audiovizuale de știri și actualități cu caracter electoral. Mai exact, în ediția principală a programului de știri și actualități „Știri”, difuzată în zilele de luni-vineri, la ora 22:40, „Exclusiv TV” a asigurat rularea titrelor în corespundere cu esența conținutului și a imaginilor difuzate, însă acestea nu au fost plasate deasupra titrelor mobile, burtierelor și/sau crawl-urilor.

Totodată, este de menționat că serviciul media audiovizual difuzează programele de știri și actualități realizate în limba rusă „Новости” în zilele de luni-vineri, la ora 21:00, și „Итоги недели” – sâmbătă, la ora 14:00. Programele menționate au conținut identic cu cele realizate în limba română.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

În rezultatul controlului s-a constatat că 21 din 22 de subiecte cu caracter electoral au fost incluse în rubrica specială „Electorală 2024”, evidențiată prin semnale acustice și vizuale unice la început și la final. Dar un subiect de știri, intitulat „Polonia, la 20 de ani de aderare la UE”, difuzat în data de 24.09.2024, nu a fost inclus în rubrica specială „Electorală 2024”. Subiectul s-a referit la schimbările pozitive produse în Republica Polonă în urma aderării acesteia la UE. Subiectul menționat a inclus și îndemnul unor cetățeni polonezi intervievați, adresat cetățenilor Republicii Moldova, de a vota în favoarea aderării la UE.

II. Concluzii

Potrivit Declarației privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată de CA, la pct. 3, serviciul media audiovizual „Exclusiv TV” s-a angajat să difuzeze programe cu caracter electoral în programele de știri și actualități „Știri”, în zilele de luni-vineri, la orele 14:00, 16:00, 18:00, 22:40, și „Sinteza săptămânii”, duminică, la ora 07:00, în limba română și știri în limba rusă „Новости”, luni-vineri, la ora 21:00 și „Итоги недели”, sâmbătă, la ora 14:00 (cu reluările preconizate în declarație). În acest context, ținem să precizăm repetat că 21 din 22 de subiecte de știri cu caracter electoral au fost difuzate conform declarației și au fost incluse în rubrica specială „Electorală 2024”, evidențiată prin semnale acustice și vizuale unice la început și la final. Doar un subiect de știri din 22, intitulat „Polonia, la 20 de ani de aderare la UE”, difuzat în data de 24.09.2024, nu a fost inclus în rubrica electorală. Prin urmare, sunt relevante prevederile pct. 38 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: *„În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorală-20__”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final”*.

În rezultatul controlului, s-a atestat că furnizorul de servicii media Publicația Periodică „Exclusiv Media” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual „Exclusiv TV”, în perioada monitorizată, a comis abateri de la prevederile pct. 38 din Regulamentul CEC.

Prin scrisoarea nr. 831 din 03.10.2024, serviciul mediului audiovizual „Exclusiv TV” a prezentat poziția cu privire la Raportul de control, menționând: *„Cu privire la un subiect de știri („Polonia, la 20 de ani de aderare la UE”) Vă comunicăm următoarele: Acest reportaj a fost produs în cadrul proiectului „Media4EUIntegration: Creșterea acoperirii mediatice a politicii externe și a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova”, implementat de Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE), cu suportul Info Trust Alliance, finanțat de Ministerul Federal German al Afacerilor Externe și implementat de GIZ Moldova. În cadrul proiectului, jurnaliștii mai multor posturi TV din Republica Moldova, inclusiv „Moldova-1”, au realizat reportaje despre experiența postaderare a zece state care au devenit membre ale UE.*

În reportajul a fost menționat și faptul că în Republica Moldova la fel se va desfășura referendumul republican constituțional, privind aderarea la UE, ceea ce nu depășește cadrul informației generale pentru telespectatori.

Reportajul a fost filmat integral în Polonia, UE, și nu a vizat participanți la referendum și nici procesul electoral în Republica Moldova.”

Ca urmare a celor expuse de serviciul media audiovizual, menționăm că subiectul a vizat experiența post aderare a Poloniei la UE și schimbările pozitive produse în viața socială, politică și economică a țării în urma acesteia. În cadrul subiectului au fost prezentate și opiniile polonezilor cu privire la schimbările produse în Republica Polonă în urma integrării în UE și au venit cu îndemnul către Republica Moldova să voteze pentru UE: Cetățean de rând: *„Cred că marele avantaj este că putem călători fără frontiere. Cred că acesta este cel mai mare beneficiu. Da, desigur după aderarea la Uniunea Europeană, am putut să călătorim, și să trăim, și să lucrăm. Desigur, există și o mare diferență între infrastructura de mai de mult, drumuri, autostrăzi, terenuri și este o diferență și este o mare oportunitate. Așadar, aș dori să vă conving să votați pentru aderarea la Uniunea Europeană.”*

Totodată și îndemnul voice-over: *„Referendum de aderarea Poloniei la UE a avut loc în 2003, atunci aproape 78/100 din alegători au spus „Da” pentru integrarea europeană. În aceasta ordine de idei polonezii au îndemnat locuitorii țării noastre să nu stă la dubii și să voteze „Pro” aderarea în cadrul plebiscitului din octombrie”,* denotă susținerea referendumului cu opțiunea „DA”.

Potrivit prevederilor art. 90 alin. (2) lit. a) din Codul electoral nr. 325/2022, programe audiovizuale de știri și actualități cu caracter electoral se consideră următoarele: *„programele de știri și actualități – rubricile sau grupajele informative, evidențiate prin semnale acustice și vizuale unice, în care pot fi difuzate informații despre tehnica votării, sistemul electoral, alte aspecte ale procesului electoral, sondaje de opinie și activități de campanie ale grupurilor de inițiativă, ale concurenților electorali și ale participanților la referendum”*.

Prin urmare, concluzionăm că subiectul de știri „Polonia, la 20 de ani de aderare la UE” a avut un caracter electoral și urma să fie inclus în rubrica „Electorală 2024”.

7 - „Jurnal TV”

I. Programe de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada de control, „Jurnal TV” a difuzat în programele de știri și actualități 27 de subiecte cu caracter electoral. Este de menționat că, practic, toate subiectele cu caracter electoral au fost transmise în primă difuzare, excepție făcând subiectul „Episcop Marchel, angajat politic” din 25.09.2024, acesta fiind difuzat în reluare pe 28.09.2024. Durata totală a subiectelor cu caracter electoral a constituit 01 oră 04 min. 44 sec., ceea ce reprezintă o pondere de 18% din durata totală a programelor de știri și actualități difuzate.

„Jurnal TV” a difuzat subiecte cu caracter electoral în fiecare program de știri monitorizat. Cele mai multe subiecte au fost difuzate în perioada 23-25 septembrie 2024.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectate toate cele 7 categorii de protagoniști. Astfel, cele mai multe apariții le-au revenit concurenților electorali – 39 de apariții, urmați de cetățenii de rând cu 38 de mențiuni, actorii politici cu 16 intervenții, organul electoral (CEC) cu 8 apariții, organele de stat cu 4 apariții (MEC, Ministerul Energiei, MAEIE și apariția Evgheniei Guțul în calitate de bașcană a UTA Găgăuzia), participanții la referendumul constituțional cu 3 apariții și experții cu 2 apariții.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Jurnal TV” a reflectat 11 concurenți electorali.

De remarcat că 9 concurenți electorali au beneficiat de o reflectare multilaterală în cadrul programelor de știri, fiind reflectate evenimentele de lansare în campanie electorală, promisiunile făcute de aceștia, programele formațiunilor din care fac parte etc. Concurenții electorali O. Țîcu și T. Ulianoschi au fost mediatizați cel mai puțin, fiind doar nominalizați în cadrul a două subiecte și nu au fost difuzate știri despre lansarea celor doi concurenți în campania electorală.

Majoritatea concurenților electorali au fost reflectați în 3-5 subiecte, cu o durată de reflectare între 02 min. 12 sec. și 03 min. 30 sec. Excepție sunt T. Ulianoschi cu apariții în două subiecte cu o durată totală de 27 sec. și O. Țîcu, fiind reflectat în două subiecte cu o durată totală de 10 sec.

Din 11 concurenți electorali, doar O. Țîcu și T. Ulianoschi au avut parte de apariții indirecte, restul concurenților au beneficiat de intervenții directe și indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „Jurnal TV” a reflectat trei din 15 participanți la referendumul republican constituțional, cu o durată totală de 15 sec.

Au fost mediatizați trei participanți la referendum, fiind doar nominalizați în cadrul unui subiect despre înregistrarea acestora de CEC.

Din participanții la referendum au fost reflectate trei formațiuni: PPN, „Acasă” și PSDE, fiecare având câte 05 sec. de reflectare.

Cei trei participanți la referendum reflectați în programele de știri și actualități au avut parte doar de intervenții indirecte.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada monitorizată, „Jurnal TV” a difuzat 5 subiecte electorale cu caracter conflictual, în cadrul cărora a fost asigurat echilibrul de opinii.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Subiectele cu caracter electoral au fost echilibrate din perspectiva gender, la „Jurnal TV” fiind reflectați 49 de bărbați și 42 de femei.

7. Relevanța temelor abordate

Toate subiectele cu caracter electoral difuzate de „Jurnal TV” în perioada de raport au fost relevante și au vizat procesul electoral: programele concurenților electorali, promisiunile concurenților, tipărirea buletinelor de vot etc. Totodată, au fost difuzate și subiecte care vizează alte aspecte ale procesului electoral, de exemplu un subiect despre implicarea instituției Bisericii în scrutinul prezidențial din 20 octombrie, prin promovarea concurentului electoral Victoria Furtună de către Marchel, Episcopul de Bălți. Alt subiect cu denumirea „*Gaz pe gratis, o așteptare falsă*” a vizat comentariile ministrului energiei, Victor Parlicov, la afirmațiile politicianului Ilan Șor, că ultimul urmează să furnizeze gaz gratuit pentru toate gospodăriile, dacă cetățenii vor vota cu opțiunea „NU” pentru referendumul republican constituțional din 20 octombrie.

De asemenea, „Jurnal TV” a difuzat 4 reportaje despre opiniile cetățenilor de rând din raioanele Călărași, Ialoveni, Hâncești și Nisporeni despre alegerile prezidențiale și direcția de politică externă pe care locuitorii Republicii Moldova urmează să o aleagă pe 20 octombrie 2024.

8. Atitudinea autorului

„Jurnal TV” a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali.

9. Accesibilitatea

„Jurnal TV” a asigurat parțial accesul persoanelor cu dizabilități de văz sau auz, prin titrarea parțială a programelor de știri și actualități de la ora 19:00.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, s-a atestat difuzarea în reluare a subiectului „Episcop Marchel, angajat politic” din 25.09.2024, difuzat și pe 28.09.2024, fără a fi încadrat în rubrica „Electorala 2024”. În cadrul subiectului, Episcopul de Bălți, Marchel, a făcut agitație electorală în timpul slujbei religioase pentru concurentul la funcția de președinte al Republicii Moldova Victoria Furtună. Prin urmare, serviciul media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, în perioada monitorizată, nu a ținut cont de prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: „*FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.*”

II. Dezbateri electorale

În perioada de raport, „Jurnal TV” nu a organizat dezbateri electorale.

III. Concluzii

Potrivit declarației privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată de CA, la pct. 3, serviciul media audiovizual „Jurnal TV” s-a angajat să difuzeze programe cu conținut electoral în programele de știri și actualități „Jurnalul orei 19:00” în limba română și știri în limba rusă la ora 21:30, în zilele de luni-vineri. În acest context, ținem să precizăm că subiectul „Episcop Marchel, angajat politic” din 25.09.2024 „Jurnal TV” l-a difuzat în reluare pe 28.09.2024, în ziua de sâmbătă, fără a-l încadra în rubrica „Electorala 2024”. Deci, la capitolul respectării cerințelor legale, furnizorul de servicii media ÎCS „REFORMA ART” SRL, fondatorul serviciului media audiovizual „Jurnal TV”, în perioada monitorizată, nu a ținut cont de prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: „*FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.*”

8 - „TVC 21”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „TVC 21” a difuzat, în programul de știri și actualități „News Digest”, de la ora 19:55, 50 de subiecte cu caracter electoral, dintre care 17 subiecte au fost prezentate în reluare. Cele mai multe subiecte (29) au vizat concurenții electorali, dintre care 5 subiecte au făcut referire la referendumul republican/ integrarea europeană, un subiect despre Partidul „Democrația acasă” care este participant la referendum cu opțiunea „Da”, 10 știri despre activitatea și deciziile CEC și alte 10 subiecte au mediatizat declarațiile și activitatea unor actori politici, în context electoral.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 14 min. 42 sec., ceea ce constituie 38% din durata totală a programului de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate pe data de 24 și 25 septembrie (în reluare) – 8 subiecte, iar la data de 26 septembrie a fost difuzat un sigur subiect cu conținut electoral și anume opinia lui Andrei Năstase privind procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați concurenți electorali, un participant la referendum, actori politici, organul electoral și organe de stat.

De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali, urmași de actorii politici (Vlad Filat/PLDM, Igor Munteanu/CUB, Partidul „Victorie”, PAS, T. Ulianoschi și I. Vlah (până la înregistrarea în cursă), organul electoral (CEC) și organele de stat (Curtea Supremă de Justiție, Guvernul/ Dorin Recean).

Experți și cetățeni de rând nu au fost reflectați în cadrul subiectelor electorale.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „TVC 21” a reflectat activitatea a 10 concurenți electorali, iar timpii de antenă oferii acestora au fost repartizați dezechilibrat.

Astfel, „TVC 21” a reflectat neproportional, ca durată, concurenții electorali. De cel mai mult timp de reflectare au beneficiat M. Sandu și I. Vlah, iar cel mai puțin au fost reflectați I. Chicu, R. Usatii și O. Țicu. Concurentul electoral, A. Stoianoglo, nu a fost reflectat niciodată în edițiile „News Digest” de la ora 19:55.

În subiectele electorale, de cele mai multe apariții și timp au beneficiat concurențele M. Sandu – 6 apariții (01 min. 38 sec.) și I. Vlah – 5 apariții (01 min. 32 sec.). V. Tarlev a fost reflectat în 4 subiecte cu caracter electoral cu o durată de 56 sec., iar A. Năstase, T. Ulianoschi și N. Morari au avut parte de trei apariții cu o durată de până la 01 min. I. Chicu, R. Usatii și O. Țicu au fost abordați în câte un subiect cu o durată egală de timp – 14 sec. A. Stoianoglo nu a fost mediatizat deloc în această perioadă. Toți concurenții menționați în subiectele electorale au avut parte doar de intervenții indirecte. Acest fapt se datorează formatului programului de știri „News Digest”, care conține doar imagine și text afișat pe ecran.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, a fost reflectat un singur participant la referendum.

Timpul de reflectare a participantului la referendumul republican constituțional, Partidul „Democrația Acasă”, a constituit 15 sec., datorită știrii din 23 septembrie: „*Partidul „Democrația Acasă” anunță că va colabora cu Partidul „AUR” din România*”.

Participantul la referendumul republican constituțional, Partidul „Democrația Acasă”, a fost menționat într-un singur subiect.

Partidul „Democrația Acasă”, a fost reflectat doar în mod indirect.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „TVC 21” a difuzat subiecte conflictuale cu caracter electoral. Unele din ele au avut la bază declarațiile liderului PLDM, Vlad Filat.

24.09.2024 (19:59:32): *„Vlad Filat: Odată cu sosirea PAS la conducere pluralismul politic din Republica Moldova sistematic se risipește. Regretăm că formațiunile politice nu au învățat lecția de la PLDM, care a fost exclus din cursa electorală. Astăzi scenariul se repetă, iar victima acestei practici este Igor Munteanu, președintele CUB, fost aliat al Maiei Sandu”* (în reluare la data de 25.09.2025, ora 19:59).

Subiectul nu este echilibrat cu prezentarea punctelor de vedere ale părților acuzate, PAS și/sau Maia Sandu. Mai mult, excluderea sau refuzul de a înregistra un concurent electoral ține de competența autorității responsabile, Comisia Electorală Centrală, care a emis și o decizie pe acest caz, explicând motivele care au stat la baza neadmiterii concurentului în cursa electorală, și anume, neîntreținerea condițiilor din art. 67 alin. (5) din Codul Electoral.

Serviciul media audiovizual a omis aceste precizări, neasigurând publicului imparțialitate, echilibru și posibilitatea formării liberei opinii, lăsând să se înțeleagă că de înregistrarea lui I. Munteanu în cursa electorală se face vinovat partidul PAS și Maia Sandu.

Un subiect similar a fost difuzat și la data de 23.09.2024 (19:59:07): *„Vlad Filat: „Maia Sandu și guvernarea se află într-o lume paralelă și nu cunosc adevăratele probleme ale societății”*.

La data de 24.09.2024 (19:59:19), SMA a prezentat știrea: *„CEC a refuzat să-l înregistreze pe Igor Munteanu în cursa electorală pentru funcția de președinte al Republicii Moldova”*, în cadrul căreia nu au fost prezentate detalii sau motivele care au determinat autoritatea să ia această decizie.

De asemenea, lipsit de informații complete a fost și subiectul din 27.09.2024 (19:54:44): *„Renato Usatii a atacat în judecată refuzul Companiei „Teleradio Moldova” de a-i difuza spotul electoral”*. Nu a fost menționat motivul care a stat la baza deciziei Companiei „Teleradio Moldova”, chiar dacă aceasta a fost prezentat publicului.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Raportul gender arată un dezechilibru, favorizând prezența bărbaților în cadrul subiectelor electorale: bărbați – 26 surse; femei – 17 surse.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de serviciul media audiovizual „TVC 21”, în cadrul programului de știri „News Digest” de la ora 19:55, în rubrica „Electorală 2024”, au fost relevante și au vizat procesul electoral (colectarea semnăturilor necesare pentru înregistrarea în cursa electorală, înregistrarea la CEC a concurenților electorali, lansarea concurenților în campanie, înaintarea candidaților de către partidele politice etc.). Subiecte irelevante nu au fost difuzate în cadrul rubricii „Electorală 2024” a programului respectiv.

8. Atitudinea autorului

În perioada de control, în cadrul programului „News Digest” de la ora 19:55, s-a atestat o atitudine subtil părtinitoare în favoarea concurentei Irina Vlah. Promovarea candidatei s-a observat prin vizibilitatea disproporționată a timpului oferit, în raport cu alți concurenți și prin conținutul pozitiv al subiectelor în care a fost vizată:

- 20.09.2024 – *„Irina Vlah, a cerut încurajarea tinerilor să deschidă propriile afaceri”*
- 24.09.2024 – *„Voi face în așa fel ca în Moldova să fie păstrată pacea. Aceasta este țara mea și pacea – este cea mai importantă din tot ce avem. În săptămânile următoare o să merg prin țară, ca să spun cum vom reuși să facem asta.”* (subiectul a fost difuzat în reluare la data de 25.09.2024).

De asemenea, rezultatele monitorizării au remarcat și o atitudine nefavorabilă vizavi de concurența electorală, Maia Sandu, în raport cu ceilalți concurenți reflectați doar neutru și pozitiv. Chiar dacă aceasta s-a bucurat de cel mai mare număr de apariții, jumătate dintre acestea au avut un context negativ, bazat pe declarațiile liderului PLDM, Vlad Filat. (subiectele se regăsesc la pct. 5 din raport – *Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual*).

Raportul atestă și lipsa reflectării concurentului electoral, A. Stoianoglo.

Dintre participanții la referendumul republican constituțional a fost menționat doar Partidul „Democrația Acasă”, din totalul de 15 participanți înregistrați.

9. Accesibilitatea

În perioada de raport, serviciul media audiovizual „TVC 21” a asigurat accesul persoanelor cu dizabilități de văz sau auz în cadrul edițiilor de știri „News Digest” de la ora 19:30, prin titrarea conținutului.

Se remarcă faptul că lipsesc avertizările verbale și afișările statice pe ecran, în vederea identificării programului destinat persoanelor cu probleme de văz sau auz.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic.

Potrivit Declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, serviciul media audiovizual „TVC 21” a indicat că toate subiectele cu caracter electoral din cadrul programelor de știri vor fi incluse în rubrica specială „Electorala 2024”, însă rezultatele monitorizării, au atestat că 6 subiecte nu au fost incluse în rubrică:

- 20.09.2024 (19:58:00) – „În Republica Moldova a început campania electorală” (reluare la data de 21 și 22.09.2024);

- 21.09.2024 (19:57:43) – „Janis Mazeiks: „Indiferent de rezultatele alegerilor la referendum, relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană nu se vor schimba” (reluare la data de 22.09.2024).

- 24.09.2024 (19:57:32) – „CEC a încheiat procedura de înregistrare a concurenților electorali. La 24 septembrie au fost înregistrați ultimii concurenți electorali”

Totodată, este de menționat că rubrica „Electorala 2024” a fost prezentată pe parcursul subiectelor cu caracter electoral, în format static, în colțul de sus, partea stângă a ecranului.

Potrivit pct. 38 din Regulamentul CEC: „În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorala – 20 __”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final”.

Mai mult, potrivit pct. 3 din declarație, „TVC 21” a indicat că va reflecta campania electorală pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican, în principalele emisiuni de știri, luni-duminică, orele 19:30, 21:30, 8:30. Pe când, în procesul de control s-a atestat că principalul program de știri difuzat de serviciul media audiovizual „TVC 21”, luni-duminică, este la ora 19:55, în limba rusă, fapt confirmat și de furnizor prin scrisoarea nr. 27/09 din 27.09.2024: „Informăm Consiliul Audiovizualului că principalul buletin de știri TVC 21 este la ora 19:50”. Anume acest program reflectă evenimente actuale, oferind informații despre cele mai recente și relevante subiecte cu caracter electoral. Însă, în cadrul programului indicat în declarație, de la ora 19:30, în reluare la 21:30, în limba română, sunt prezentate mai puține informații actualizate, majoritatea fiind în reluare, zile în șir.

În acest context, potrivit pct. 28 din Regulamentul CEC: „FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.”

II. Dezbateri electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual nu a difuzat dezbateri electorale. Potrivit Declarației de reflectarea a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican, „TVC 21” a menționat că va organiza dezbateri electorale de două ori pe săptămână, la ora 18:30.

III. Concluzii

Subiectele conflictuale difuzate de „TVC 21” de cele mai multe ori nu au fost asigurate cu echilibru de opinii, chiar dacă prezentarea tuturor punctelor de vedere într-o știre este esențială pentru a asigura

informarea completă și corectă a consumatorului. Informarea obiectivă și completă este una dintre responsabilitățile principale ale serviciilor media audiovizuale.

Totodată, s-a constatat că „TVC 21” a deviat de la declarație și datorită faptului că nu a indicat principalul program de știri de la ora 19:55, de limbă rusă, în cadrul căruia mediatizează cele mai recente și relevante evenimente cu caracter electoral.

Având în vedere aceste atestări, sunt relevante pct. 28 din Regulamentul CEC.

Un alt aspect observat în perioada de control vizează 6 subiecte cu caracter electoral, menționate desfășurat la pct. 10, care nu au fost incluse în rubrica „Electorală 2024”, așa cum indică pct. 38 din Regulamentul CEC.

9 - „TV8”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada de control, „TV8” a difuzat în programele de știri și actualități, 18 subiecte cu caracter electoral. Cele mai multe știri au vizat activitatea concurenților electorali. Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 44 min. 46 sec., ceea ce constituie 16% din durata totală a programelor de știri și actualități.

În perioada monitorizată, serviciul media audiovizual „TV8” a difuzat în mediu câte două subiecte electorale pe zi.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, au fost reflectate 6 din 7 categorii de protagoniști. De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali cu 49 de apariții și actorii politici cu 17 apariții, urmați de cetățenii de rând cu 12 apariții, organele electorale (CEC) cu 8 intervenții. De cele mai puține apariții au avut parte participanții la referendum – trei, dar și organele de stat cu doar o apariție (SIS).

Totodată, experții nu au fost reflectați în cadrul subiectelor electorale.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „TV8” a reflectat activitatea a 11 concurenți electorali.

Astfel, durata totală de reflectare a concurenților a constituit 13 min. 18 sec, în cadrul a 49 de subiecte cu caracter electoral. Cel mai mare timp de reflectare i-a revenit lui A. Stoianoglo cu 02 min. 44 sec., urmat I. Chicu cu 01 min. 36 sec și M. Sandu cu 01 min. 30 sec. La polul opus, de cel mai puțin timp de reflectare au avut parte O. Țicu și T. Ulianovschi cu câte 15 sec.

„TV8” a reflectat 11 concurenți electorali, fiecare având intervenții în cadrul a 3-6 subiecte electorale. 7 concurenți electorali (M. Sandu, A. Stoianoglo, R. Usatîi, I. Chicu, V. Tarlev și A. Năstase și N. Morari) au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte, iar 4 concurenți electorali (I. Vlah, V. Furtună, O. Țicu și T. Ulianovschi) au avut doar intervenții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, au fost reflectați trei participanți la referendumul republican constituțional.

Durata totală de reflectare a participanților la referendum a constituit 51 sec.

Au fost reflectați trei participanți la referendum (PPN, „Acasă” și PSDE), fiecare fiind reflectat în câte un subiect a câte 17 sec.

Toți trei participanți la referendum au beneficiat doar de intervenții indirecte.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „TV8” a difuzat 6 subiecte cu caracter conflictual, asigurând echilibrul de opinii în cadrul acestora.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Serviciul media audiovizual „TV8” a asigurat parțial echilibrul de gen, fiind reflectați 49 de bărbați și 29 de femei.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „TV8” au fost relevante și au vizat procesul electoral: depunerea actelor privind înregistrarea concurenților electorali, lansarea promisiunilor electorale, înaintarea candidatului de către partidele politice, informații generale despre tehnica votării. De asemenea, este de specificat că două subiecte au pus în atenția publicului, posibila implicare a Mitropoliei Moldovei în procesul electoral, mai ales în ceea ce ține de alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024. Un subiect a vizat și potențiala implicare a Federației Ruse, ca factor destabilizator, în scrutinul prezidențial prin finanțarea candidaților clone.

8. Atitudinea autorului

„TV8” a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali/participanți la referendum, aceștia nefiind fie favorizați, fie defavorizați în subiectele de știri.

9. Accesibilitatea

„TV8” a asigurat accesul persoanelor cu dizabilități văz sau auz în cadrul programelor de știri și actualități de la orele 07:00.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, este de menționat că toate subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „TV8” au fost incluse în rubrica „Electorală 2024”.

II. Dezbateri electorale

În perioada de control, serviciul media audiovizual „TV8” nu a organizat dezbateri electorale.

III. Concluzii

„TV8” a respectat cerințele legale și propria Declarație privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

10 - „TVR Moldova”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „TVR Moldova” a difuzat, în programul de știri și actualități „Telejurnal”, de la ora 18:00, 30 de subiecte cu caracter electoral. Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 42 min. 32 sec., ceea ce constituie 13% din durata totală a programelor de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate la data de 20 și 25 septembrie.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați concurenți electorali, participanți la referendum, un organ electoral (CEC), organe de stat (MAI), actori politici (Bl. „Victorie”, PSRM, PN, PPV, VP, CUB, PAS, PDCM) și experți. De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali, iar cele mai puține apariții le-au avut participanții la referendum și organele de stat. Cetățenii de rând nu au avut nicio apariție.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „TVR Moldova” a reflectat activitatea a 11 concurenți electorali, iar timpii de antenă oferii acestora au fost repartizați echitabil.

Astfel, „TVR Moldova” a reflectat proporțional, ca durată, toți concurenții electorali, având în vedere perioada de lansare în campanie și acțiunile acestora.

Toți concurenții electorali au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, au fost reflectați trei participanți la referendum, în egală măsură prin nominalizarea acestora. Toți participanții reflectați au fost mediatizați într-un subiect, doar în mod indirect.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „TVR Moldova” a reflectat trei subiecte electorale conflictuale, toate fiind prezentate echilibrat.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Subiectele electorale difuzate de „TVR Moldova” au fost echilibrate la categoria gender.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „TVR Moldova” au fost relevante și au vizat procesul electoral: lansarea în campanie a concurenților electorali și a trei participanți la referendumul republican constituțional, rezultatele sondajului de opinie, tipărirea buletinelor de vot, implicarea bisericii în procesul electoral.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali reflectați, acordându-le timp egal de antenă.

9. Accesibilitatea

Serviciul media de televiziune a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz prin traducerea în limbaj mimico-gestual.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, este de menționat că subiectul electoral din data de 26.09.2024 difuzat de serviciul media audiovizual de televiziune „TVR Moldova” nu a fost inclus în rubrica „Electorala-2024”.

II. Dezbateri electorale

În perioada de raport, „TVR Moldova” nu a organizat dezbateri electorale.

III. Concluzii

Pe 26 septembrie 2024, ora 18:00:34, subiectul „A început tipărirea buletinelor de vot”, în cadrul programului de știri și actualități „Telegazeta”, nu a fost inclus rubrica specială „Electorala 2024”.

Potrivit pct. 38 din Regulamentul CEC: „În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorala – 20_”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final.”

11 - „Cinema 1”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „Cinema 1” a difuzat, în programul de știri și actualități „Buletin informativ”, de la ora 18:00, 30 de subiecte cu caracter electoral. Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 1 oră 04 min. 41 sec., ceea ce constituie 22% din durata totală a programelor de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate la data de 25 și 26 septembrie.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați concurenți electorali, participanți la referendum, un organ electoral (CEC), actori politici (PPV, PV, PAS și PSRM), experți și cetățeni de rând. De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali, iar cele mai puține apariții le-au avut experții și cetățenii de rând. Organele de stat nu au avut nicio apariție.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Cinema 1” a reflectat activitatea a 11 concurenți electorali, iar timpii de antenă oferii acestora au fost repartizați inechitabil.

Astfel, „Cinema 1” nu a reflectat proporțional concurenții electorali. Cea mai mare pondere de reflectare o are concurentul electoral M. Sandu cu 08 min. 11 sec., urmat de A. Stoianoglo cu 04 min. 05 sec. Ceilalți concurenți electorali au fost reflectați cu mai puțin de 04 min.

Majoritatea concurenților electorali au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte. Concurenții A. Năstase și O. Țicu au avut doar apariții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, au fost reflectați 6 participanți la referendum.

De cea mai mare cotă de reflectate a participanților la referendum a beneficiat PP „Mișcarea Respect Moldova”, prin expunerea poziției președintelui acestei formațiuni politice referitor la opțiunea de vot în cazul Referendumului. Ceilalți participanți la referendum au fost doar menționați.

Toți participanții reflectați au fost mediatizați într-un subiect.

Majoritatea participanților la referendum au fost reflectați doar în mod indirect. PP „Mișcarea Respect Moldova” este singurul participant la referendum care a avut și apariții directe.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „Cinema 1” a reflectat 4 subiecte electorale conflictuale, toate fiind prezentate echilibrat.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Subiectele electorale difuzate de „Cinema 1” au fost echilibrate parțial la categoria gender.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „Cinema 1” au fost relevante și au vizat procesul electoral: lansarea în campanie a concurenților electorali și a șase participanți la referendumul republican constituțional, rezultatele sondajului de opinie, tipărirea buletinelor de vot, implicarea bisericii în procesul electoral.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali reflectați.

9. Accesibilitatea

„Cinema 1” a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz prin traducere în limbaj mimico-gestual.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, acesta se angajează să difuzeze buletinul informativ la ora 17:00. Însă, în urma controlului s-a constatat că serviciul media audiovizual difuzează buletinul informativ la ora 18:00, ceea ce contravine obligațiilor asumate în declarația sus menționată.

II. Concluzii

Conform Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, serviciul media audiovizual s-a angajat să difuzeze buletinul informativ la ora 17:00, însă, în urma controlului s-a constatat că „Cinema 1” difuzează buletinul informativ la ora 18:00. În acest context, sunt relevante prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: *„FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.”*

Prin scrisoarea nr.16/2024 din 03.10.2024, furnizorul de servicii media „A.VIDEO-CONTENT” SRL, fondatorul serviciului media „Cinema 1”, s-a expus referitor la rezultatele raportului de control și a menționat: *„În perioada de raportare furnizorul de servicii media a planificat lansarea unei noi emisiuni TV pentru a extinde timpul dedicat conținutului local. Din acest motiv, buletinul de știri din acea perioadă a fost mutat la ora 18:00. Din păcate, din motive tehnice, lansarea emisiunii nu a fost posibilă, iar din 30 septembrie, Cinema 1 a corectat această situație și a reflectat difuzarea buletinului informativ la ora 17:00, conform angajamentelor prevăzute în declarație.”*

12 - „N4”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „N4” a difuzat, în programul de știri și actualități „Obiectiv”, de la ora 21:00, 14 subiecte cu caracter electoral. 5 știri au vizat acțiunile concurenților electorali, în 4 știri s-a vorbit atât despre alegerile prezidențiale, cât și despre referendumul constituțional republican, 4 știri au reflectat activitatea CEC, iar o știre s-a referit doar la referendum.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 33 min. 07 sec., ceea ce constituie 22% din durata totală a programului de știri și actualități.

Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate pe data de 27 septembrie.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectați concurenți electorali, participanți la referendum, actori politici, experți independenți, organe electorale și organe de stat. De cele mai multe apariții au beneficiat concurenții electorali, urmași de actorii politici (CUB, „Pobeda”, PAS, VP, PPV), organul electoral (CEC, Consiliul Electoral de Circumscripție pentru secțiile de votare de peste hotare), organe de stat (SIS, Ambasada UE, Ministerul Afacerilor Externe (RUSIA)) și expertul independent Ion Sturza. Totodată, cetățenii de rând nu au fost reflectați în cadrul subiectelor electorale.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „N4” a reflectat activitatea a 11 concurenți electorali, iar timpul acordat acestora a fost repartizat dezechilibrat.

Astfel, „N4” a reflectat neproportional, ca durată, concurenții electorali. De cel mai mult timp de reflectare a beneficiat M. Sandu cu 03 min. 46 sec., urmată de A. Stoianoglo cu 02 min. 46 sec., iar cel mai puțin au fost reflectați I. Vlah și I. Chicu – 15 sec.

M. Sandu a fost reflectată în cele mai multe subiecte – 8, urmată de A. Stoianoglo – 7 subiecte, iar I. Vlah, I. Chicu și T. Ulianoschi au fost doar menționați în trei subiecte.

5 concurenți electorali (A. Stoianoglo, M. Sandu, A. Năstase, V. Furtună și N. Morari) au beneficiat de apariții atât directe, cât și indirecte, iar 6 concurenți electorali (R. Usatii, V. Tarlev, I. Vlah, I. Chicu, O. Țicu și T. Ulianoschi) au avut doar intervenții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, au fost reflectați trei participanți la referendum.

Timpul de reflectare a participanților la referendumul republican constituțional a constituit câte 5 sec., pentru PPN, Acasă și PSDE, motivul fiind înregistrarea la CEC a partidelor în calitate de participanți cu opțiunea „Da”.

Participanții PPN, Acasă și PSDE au fost reflectați într-un singur subiect, doar în mod indirect.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „N4” a prezentat trei subiecte electorale cu caracter conflictual, toate fiind prezentate echilibrat.

6. Asigurarea echilibrului de gen

Subiectele electorale difuzate de „N4” au fost dezechilibrate, majoritatea protagoniștilor/surselor citate fiind de sex masculin – 45, celor de sex feminin revenindu-le – 27 de apariții.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „N4” au fost relevante și au vizat procesul electoral: înregistrarea concurenților electorali și a participanților la referendum, lansarea în campania electorală, opiniile experților I. Sturza și J. Mazeiks, rezultatele sondajului realizat de iDATA, tipărirea buletinelor de vot, reacția lui I. Munteanu la decizia CEC, deschiderea secțiilor de votare în Federația Rusă și promisiunile unor candidați.

8. Atitudinea autorului

SMA a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali/participanții la referendum, aceștia nefiind fie favorizați, fie defavorizați în subiectele difuzate.

9. Accesibilitatea

„N4” a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz prin rularea titrelor în corespundere cu esența conținutului și imaginilor difuzate.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, este de menționat că, în perioada de control, „N4” a difuzat edițiile programului de știri și actualități „Obiectiv” de luni până vineri, cu începere de la ora 21:00, deși în Declarația privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 este indicată ora de început 20:30.

De asemenea, rubrica „Electorală 2024” din edițiile programului de știri și actualități „Obiectiv”, din data de 20 și 23 septembrie, a fost evidențiată prin semnale acustice și vizuale doar la început, nu și la final.

II. Dezbateri electorale

În perioada de raport, „N4” nu a organizat dezbateri electorale.

III. Concluzii

În perioada de control, „N4” a difuzat edițiile programului de știri și actualități „Obiectiv” de luni până vineri, cu începere de la ora 21:00, deși în Declarația privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 este indicată ora de început 20:30.

Prin urmare, furnizorul de servicii media „SELECTCANAL - TV” SRL, fondatorul serviciului media audiovizual privat „N4”, în perioada monitorizată, nu a ținut cont de prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: *„FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.”* La fel, rubrica „Electorala 2024” din edițiile programului de știri și actualități „Obiectiv”, din data de 20 și 23 septembrie, a fost evidențiată prin semnale acustice și vizuale doar la început, nu și la sfârșit. Prin urmare, se atestă încălcarea prevederilor pct. 38 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: *„În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorala – 20_”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final”.*

Prezent la ședință, Valentin Afteni, reprezentant al serviciului media audiovizual „N4”, a menționat că ora difuzării știrilor nu ar trebui să fie considerată deviere de la declarație. Iar cu referire la abaterile atestate de la pct. 28 din Regulamentul CEC, reprezentantul a remarcat că serviciul media audiovizual a pus semnalul „Electorala 2024” la începutul rubricii și după fiecare știre, iar la final a fost omisă.

13 - „SOR-TV”

Serviciul media audiovizual de televiziune „SOR-TV” s-a angajat, prin Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, să asigure principiile echității, echilibrului și imparțialității în reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional.

Este de menționat că serviciul media „SOR-TV” și-a asumat să reflecte alegerile prezidențiale în cadrul programelor de știri și actualități doar în zilele de duminică, săptămânal, dar rezultatele controlului au atestat că „SOR-TV” nu a difuzat programe de știri și actualități în zilele de duminică, în care să difuzeze subiecte electorale. Prin urmare, „SOR-TV” nu și-a îndeplinit obligația să informeze consumatorii de servicii media cu privire la concurenții electorali pentru alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024.

Prin urmare, furnizorul de servicii media „MAR-SOR TV”, în perioada monitorizată, nu a ținut cont de prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: *„FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.”*

Prin scrisoarea f/nr. din 24.09.2024, furnizorul de servicii media „MAR-SOR TV” SRL a comunicat CA următoarele informații cu privire la raport: *„Prin prezenta vă aduc la cunoștință că pe parcursul perioadei monitorizate, postul de televiziune SOR-TV a transmis în format scurt live-ul evenimentului de lansare a campaniei electorale a Președintei Maia Sandu, desfășurat pe 22 septembrie la Cetatea Soroca, începând cu ora 11:00. Transmisia nu a fost difuzată integral deoarece evenimentul a durat mai mult decât timpul alocat în grila de emisie, dar nu se încadra și în termenii prevăzuți de regulamentul electoral. Cu toate acestea, am încheiat segmentul cu o știre prin care am informat publicul despre eveniment și despre posibilitatea de vizualizare a acestuia pe pagina noastră de Facebook „Teleradio Soroca”. Difuzarea live a continuat pe rețelele de socializare ale SOR-TV menționate. Reluarea știrii nu s-a efectuat fiindcă nu ne încadram în timp față de alți concurenți electorali. Difuzarea scurtă ar trebui să fie înregistrată pe serverul de monitorizare, fiindcă ele sunt arhivate pe platformele web corespunzătoare și s-au difuzat din aceeași sursă. Menționăm că, din cauza desfășurării neașteptate a evenimentului, echipa de producție a trebuit să se adapteze rapid,*

fapt ce ar putea explica anumite dereglări tehnice. De asemenea, o altă transmisie a fost realizată pe 29 septembrie, la ora 20:30. Din motive tehnice, rețeaua IPTV Moldtelecom a suferit o întrerupere de aproximativ 30 de minute, ceea ce a afectat difuzarea în direct a canalului pe rețeaua menționată, dar a fost difuzat prin alte rețele. Știrea a fost preluată și redifuzată în întregime în buletinele de știri din a doua zi. Toate aceste înregistrări ar trebui să fie pe serverul de monitorizare și pot fi verificate, iar linkul la știrile îl anexăm. Rog să mai fie verificate odată. De asemenea, suntem disponibili să prezentăm alte materiale necesare pentru a confirma veridicitatea difuzării evenimentelor menționate.”

În acest sens, este de specificat faptul că emisiunile live despre lansarea concurenților electorali nu au constituit obiect al monitorizării curente, fiind monitorizate doar programele de știri și actualități, menționate în declarație. În același context, reiterăm faptul că în săptămâna 20-29 septembrie 2024, „SOR-TV” nu a difuzat subiecte electorale în programele de știri și actualități. Totodată, subiectul despre lansarea Maiei Sandu în campania electorală, la care face referire furnizorul, nu a fost identificat în emisie.

14 - „Drochia TV”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „Drochia TV” a difuzat, în programul de știri și actualități „Buletinul de știri”, de la ora 19:15, două subiecte cu caracter electoral. Subiectele respective se difuzează în reluare în buletinele de știri din ziua următoare, respectiv la data de 21 și 29 septembrie 2024. Un subiect a vizat activitatea consiliului electoral de circumscripție Drochia și altul despre activitatea Consiliului Electoral Central care a menționat concurenții electorali înscriși în buletinul de vot.

Volumul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 16 min. 16 sec., ceea ce constituie 11% din durata totală a programelor de știri și actualități difuzate în perioada supusă monitorizării.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, concurenți electorali și organele electorale (CEC), au avut două apariții. Participanții la referendum, actori politici, experți și organe de stat nu au fost reflectați.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Drochia TV” a enumerat 11 concurenți electorali care vor figura în buletinul de vot, iar timpii de antenă oferii acestora au fost repartizați echitabil.

Astfel, „Drochia TV” a reflectat egal, ca durată, cei 11 concurenți electorali.

Fiecare concurent electoral a fost reflectat în două subiecte, unul fiind în reluare.

Toți concurenți electorali au beneficiat de apariții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „TV- Drochia” nu a reflectat niciun participant la referendum.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „TV-Drochia” nu a difuzat niciun subiect electoral conflictual.

6. Asigurarea echilibrului de gen

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, prezentate de serviciul media „TV-Drochia” a fost asigurat echilibrul de gen.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „TV-Drochia” au fost relevante și au vizat procesul electoral.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali reflectați.

9. Accesibilitatea

SMA a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz, prin titrarea sincron a rubricii „Electorala 2024”.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de către furnizorul de servicii media și aprobată de către CA, este de menționat că, toate subiectele electorale difuzate de către serviciul media audiovizual de televiziune „TV-Drochia” au fost incluse în rubrica „Electorala-2024”.

II. Concluzii

Conform Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, serviciul media audiovizual „TV-Drochia” se obligă să reflecte concurenții electorali și participanții la referendum în programele de știri și actualități în rubrica „Sinteza electorală săptămânală” în ziua de sâmbătă, ora difuzării 19:30, cu reluări la 22:15, duminică la orele 06:30; 08:30; 16:45; 19:30; și 22:15. În urma controlului s-a constatat faptul că serviciul media audiovizual „TV-Drochia” a difuzat subiecte cu caracter electoral în zilele de sâmbătă și duminică.

În acest sens, serviciul media audiovizual nu a admis abateri de la Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Prin scrisoarea fr/nr. din 03.10.2024, furnizorul de servicii media SRL „SATELROM-TV”, fondatorul serviciului media „Drochia-TV”, s-a expus referitor la raportul de control: „*Menționăm că postul de televiziune „Drochia TV” a difuzat în cadrul programului „Sinteza Electorală săptămânală” subiecte cu caracter electoral conform Declarației depusă la CA.*”

15 - „Media TV”

I. Programe de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada de control, „Media TV” a difuzat în programele de știri și actualități 38 de subiecte cu caracter electoral, care au vizat diferite aspecte ale procesului electoral: înregistrarea concurenților electorali și participanților la referendum, activitatea CEC, instruirea membrilor birourilor electorale din raionul Cimișlia. De asemenea, „Media TV” a difuzat spoturile elaborate de CEC privind tehnica votării și alte aspecte cu privire la desfășurarea procesului electoral.

Durata totală a subiectelor cu caracter electoral a constituit 01 oră 13 min. 31 sec., ceea ce reprezintă o pondere de 51% din durata totală a programelor de știri și actualități difuzate.

„Media TV” a difuzat subiecte cu caracter electoral în fiecare program monitorizat, acestea fiind doar în zilele de sâmbătă și duminică, așa cum este indicat în Declarația privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată de CA.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectate 5 din 7 categorii de protagoniști. Astfel, cele mai multe apariții le-au revenit actorilor politici – 28 de apariții, urmați de organele electorale cu 27 de mențiuni, concurenții electorali cu 12 intervenții, participanții la referendum cu 8 apariții și

organele de stat cu două intervenții (APL). Nu au avut apariții protagoniștii din categoriile „Experti” și „Cetățeni de rând”.

Este de menționat faptul că ponderile actorilor politici și organelor electorale sunt cele mai mari, datorită subiectelor electorale despre depunerea documentelor concurenților electorali la CEC pentru participarea la scrutinul prezidențial și referendumul constituțional.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Media TV” a reflectat 7 concurenți electorali.

Este de remarcat că cei 7 concurenți electorali reflectați au fost doar menționați în cadrul subiectelor electorale. Așadar, R. Usatîi și V. Tarlev au fost menționați în cadrul unui subiect, iar A. Năstase, O. Țicu, V. Furtună, T. Ulianoschi și N. Morari au fost nominalizați în două subiecte.

Cei 7 concurenți electorali menționați au fost reflectați în 1-2 subiecte, cu o durată de reflectare 05-10 sec. Durata totală de reflectare a concurenților electorali a constituit 01 min.

Cei 7 concurenți electorali reflectați au avut parte doar de intervenții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „Media TV” a reflectat 4 din 15 participanți la referendumul republican constituțional, cu o durată totală de 48 sec.

Au fost mediatizați 4 participanți la referendum, fiind doar nominalizați în cadrul a două subiecte despre înregistrarea acestora de Comisia Electorală Centrală, având o durată totală de reflectare de 48 sec.

3 din 4 participanți la referendum reflectați au avut câte 10 sec. de reflectare. Cel mai mult timp de reflectare, de 18 sec., a avut Partidul Politic „MAN”.

Cei 4 participanți la referendum reflectați în programele de știri și actualități au avut parte doar de intervenții indirecte.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de control, „Media TV” nu a difuzat subiecte cu caracter conflictual.

6. Asigurarea echilibrului de gen

„Media TV” a asigurat parțial echilibrul de gen, fiind reflectați 17 bărbați și 7 femei.

7. Relevanța temelor abordate

Toate subiectele cu caracter electoral difuzate de „Media TV” au avut tematici relevante pentru informarea publicului în context electoral. Tematica reportajelor electorale s-au axat mai mult pe faptul depunerii documentelor la CEC a grupurilor de inițiativă pentru înregistrarea în cursa prezidențială și reflectarea referendumului republican constituțional.

De asemenea, au fost difuzate mai multe subiecte de interes regional pentru cetățenii din raionul Cimișlia, precum „*Seminar despre securitatea cibernetică la Cimișlia*” sau despre instruirea membrilor birourilor electorale locale din diferite localități din raionul Cimișlia.

8. Atitudinea autorului

„Media TV” a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali.

9. Accesibilitatea

„Media TV” a asigurat accesul persoanelor cu dizabilități de văz și auz, prin titrarea programelor de știri și actualități de la ora 18:00.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de furnizorul public de servicii media și aprobată de CA, este de menționat

că, toate subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual de televiziune „Media TV” au fost incluse în rubrica „Electorala-2024”.

II. Concluzii

„Media TV” a respectat cerințele legale și propria declarație privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor.

16 - „Axial TV”

Conform Declarației privind reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobată de CA, serviciul media audiovizual „Axial TV” s-a angajat să asigure principiile echității, echilibrului și imparțialității în reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Totodată, serviciul media audiovizual s-a angajat, prin Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor, să difuzeze programe de știri și actualități (rubrici/grupaje informative, evidențiate cu genericul „Electorala 2024”, în care pot fi difuzate informații despre tehnica votării, sistemul electoral, alte aspecte privind alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie, cu durata de 5 minute și cu difuzare de la ora 21:00 (luni-vineri, cu reluare a doua zi și duminică, de la ora 12:00). În rezultatul monitorizării, s-a constatat că, în perioada supusă controlului, serviciul media audiovizual „Axial TV” nu a difuzat programe de știri și actualități, așa cum s-a angajat în Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor, aprobată de CA.

Prin urmare, „Axial TV” nu și-a îndeplinit obligația să informeze consumatorii de servicii media cu privire la concurenții electorali pentru alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024, limitându-se la reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie prin difuzarea mesajelor de interes public cu caracter electoral, a ședințelor și conferințelor, briefingurilor de presă organizate de CEC, evidențiate cu genericul „Electorala 2024”. Aici este de menționat că, potrivit declarației, serviciul media audiovizual „Axial TV” s-a angajat să difuzeze integral ședințele și conferințele de presă organizate de CEC, în intervalul orar 21:05-23:55, luni-vineri, cu reluare a doua zi, între orele: 5:00-7:00, 12:00-14:00, și duminică, în intervalul orar 12:00-16:00. În rezultatul controlului, s-a constatat că, în perioada de raport, ședințele, conferințele și briefingurile de presă în fiecare zi de emisie au fost difuzate în ore diferite.

Astfel, constatăm nerespectarea propriei Declarații privind politica editorială pentru alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 de către serviciul media audiovizual „Axial TV”.

Rezultatul controlului a atestat că furnizorul de servicii media „HONESTAS” SRL, fondatorul serviciului media audiovizual „Axial TV”, în perioada monitorizată a comis abateri de la prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: *„FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.”*

Prin scrisoarea f/nr. din 03.10.2024, serviciul media audiovizual „Axial TV” a prezentat poziția cu privire la raportul de control, după cum urmează: *„În concepția generală a postului Axial TV se regăsesc programe informative, dar nu de știri. În acest sens, când am prezentat Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor și referendumului din 20 octombrie, curent, am mizat pe implicarea unor studenți-voluntari. A fost un risc și un eșec.*

Referitor la “difuzarea integrală a ședințelor și conferințelor de presă organizate de CEC la o altă oră decât cea declarată”, ne-am bazat pe Regulamentul CEC (p. 36, 2), conform căruia FSM este în drept să modifice prevederile declarației politicii editoriale fără a solicita aprobarea CA.

Oricum, respectiva difuzare a fost la o oră destinată emisiunii de informare electorală, conform Declarației: între orele 20:00 – 21:00, miercuri și / sau vineri.

(Azi, spre exemplu, între orele 20 și 21, invitați speciali vor vorbi despre cum poate fi îmbunătățit accesul fizic și informațional al persoanelor cu dizabilități și ce măsuri pot fi întreprinse pentru a spori gradul lor de incluziune prin participarea activă la vot.).

Avem planificate și alte emisiuni de informare electorală, cu invitați în studio, ceea ce putem realiza, însă nu și programele de știri.

În concluzie, cu regretul că nu putem fi și noi cât de cât utili, rugăm să acceptați retragerea postului Axial TV dintre rândurile celor care și-au asumat reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului constituțional din 20 octombrie.”

17 - „TV Elita”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, „TV Elita” a difuzat, în programele de știri și actualități, 29 de subiecte cu caracter electoral. Este de menționat că, 6 subiecte au fost în primă difuzare, fiind redifuzate în zilele următoare. Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 34 min. 42 sec., ceea ce constituie 12% din durata totală a programului de știri și actualități.

„TV Elita” a difuzat subiecte cu caracter electoral în fiecare buletin informativ difuzat. Cele mai multe subiecte cu caracter electoral au fost difuzate în perioada 27-29 septembrie 2024.

2. Reflectarea protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral au fost reflectate 4 categorii de protagoniști din 7. Astfel, cele mai multe prezențe în cadrul subiectelor cu caracter electoral le-au revenit concurenților electorali – 33 de apariții, urmați de organul electoral (CEC) cu 17 mențiuni, experții cu 14 apariții și organul de stat (GUV) – cu 6 mențiuni. Totodată, actorii politici, participanții la referendum și cetățenii de rând nu s-au regăsit în buletinele de știri difuzate de „TV Elita”.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „TV Elita” a reflectat 11 concurenți electorali, iar timpii de antenă oferiti acestora au fost repartizați echitabil.

Este de remarcat că, toți concurenții electorali au fost doar menționați în cadrul unui singur subiect cu caracter electoral „*Lista finală a candidaților ce aspiră la fotoliul de președinte al RM*”, care a fost redifuzat în următoarele zile (28 și 29 septembrie).

Fiecare concurent electoral a fost menționat într-un singur subiect, difuzat în reluare de două ori în buletinele ulterioare.

Cei 11 concurenți electorali au avut doar intervenții indirecte.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „TV Elita” nu a reflectat participanții la referendum în cadrul buletinelor informative difuzate.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

Știrile difuzate de „TV Elita” au avut caracter neconflictual.

6. Asigurarea echilibrului de gen

„TV Elita” a asigurat parțial echilibrul de gen, fiind reflectate 35 surse de sex masculin versus 16 de sex feminin.

7. Relevanța temelor abordate

Toate subiectele cu caracter electoral difuzate de către „TV Elita” în perioada de raport au fost relevante și au vizat procesul electoral: procedura din țară și de peste hotare, numărul secțiilor de

votare deschise, tipărirea invitațiilor de participare la vot. Totodată, au fost difuzate două subiecte relevante în care reprezentanți ai Consiliului Europei și ai Misiunii de Parteneriat UE s-au arătat îngrijorați de amestecul Rusiei în procesele electorale.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual a manifestat atitudine nepărtinitoare față de concurenții electorali.

9. Accesibilitatea

Serviciul media de televiziune a respectat parțial rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz, prin titrarea sincron a buletinelor de știri de la ora 21:00. Totodată, este de menționat că, titrarea protagoniștilor cu intervenții directe în cadrul subiectelor nu a fost asigurată.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de furnizorul de servicii media și aprobată de CA, este de menționat că, în 7 cazuri, ora de difuzare a buletinului informativ nu a corespuns cu ora indicată în declarație, fiind atestată o deviere a orei de difuzare cu până la 20 minute.

Totodată, s-a atestat difuzarea a două subiecte cu caracter electoral relevante (difuzate în reluare în următoarele zile), dar care nu au fost încadrate în rubrica „Electorala 2024”.

În primul caz este vorba de subiectul cu titlul „*Șeful delegației UE la Chișinău: Moldova a devenit mai puternică cu dezinformarea rusă*”, în care se vorbește despre interferențe și încercările Rusiei de a destabiliza Republica Moldova în plină campanie electorală. Al doilea subiect a avut titlul „*Consiliul Europei s-a declarat îngrijorat de amestecul Rusiei în alegerile prezidențiale și Referendumul din RM*”.

II. Concluzii

În perioada de raport, „TV Elita” nu a oferit acces concurenților electorali și participanților la referendum în știrile cu caracter electoral, reflectând campania doar din perspectiva procesului electoral.

Prin urmare, furnizorul de servicii media Cooperativa „Molodosti”, fondatorul serviciului media audiovizual privat regional „TV Elita”, în perioada de control, nu a ținut cont de prevederile pct. 28 din Regulamentul CEC, potrivit cărora: „*FSM reflectă alegerile în conformitate cu declarația privind politica editorială după aprobarea acesteia de către CA și după publicarea ei pe pagina web oficială a CA. Declarațiile se plasează, în termen de 24 de ore de la aprobare, pe pagina web oficială a CA.*”

Totodată, prin neinclusiunea celor două subiecte cu caracter electoral difuzate în rubrica „Electorala 2024”, „TV Elita” a încălcat prevederile pct. 38 din Regulamentul CEC care prevede: „*În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorala 20_”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final.*”

18 - „Studio-L”

I. Program de știri și actualități

1. Reflectarea campaniei electorale

În perioada 20-29 septembrie 2024, serviciul media audiovizual „Studio-L” a difuzat, în programul de știri și actualități „Știri”, de la ora 19:05, trei subiecte cu caracter electoral. Subiectele respective se difuzează în reluare. Astfel, subiectul din 20 septembrie 2024 este difuzat în reluare la data de 23.09.2024, subiectul din 25 septembrie 2024 este difuzat în reluare la data de 26.09.2024 și, respectiv, subiectul de la data de 27.09.2024 este difuzat în reluare la data de 28 și 29.09.2024. Două subiecte s-au referit la două sondaje de opinie distincte de tip vox-populi. Unul s-a referit la opțiunile

de vot ale cetățenilor în cazul referendumului republican constituțional din orașul Râșcani și altul din orașele Căușeni și Ștefan Vodă. Al treilea subiect vizează activitatea organizației „Cetățeni pentru Europa”, care a avut o întâlnire cu cetățenii în vederea informării despre beneficiile aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Timpul total alocat subiectelor cu caracter electoral a fost de 24 min. 06 sec., ceea ce constituie 7% din durata totală a programelor de știri și actualități difuzate în perioada supusă monitorizării.

2. Prezența protagoniștilor în subiectele cu caracter electoral

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, cel mai mare număr de apariții l-au avut cetățenii de rând, care au fost intervievați în cadrul celor trei subiecte, de o apariție a beneficiat organul de stat, Guvernul, în persoana prim-ministrului Republicii Moldova, Dorin Recean.

Participanții la referendum, concurenții electorali, organul electoral și actorii politici nu au fost reflectați.

3. Reflectarea concurenților electorali

În perioada de raport, „Studio-L” nu a reflectat concurenții electorali.

4. Reflectarea participanților la referendum

În perioada de raport, „Studio-L” nu a reflectat niciun participant la referendum.

5. Reflectarea subiectelor electorale cu caracter conflictual

În perioada de raport, „Studio-L” nu a difuzat niciun subiect electoral conflictual.

6. Asigurarea echilibrului de gen

În cadrul subiectelor cu caracter electoral, prezentate de serviciul media „Studio-L”, a fost asigurat parțial echilibrul de gen.

7. Relevanța temelor abordate

Subiectele abordate de „Studio-L” au fost relevante și au vizat procesul electoral.

8. Atitudinea autorului

Serviciul media audiovizual a manifestat atitudine nepărtinitoare față de protagoniștii reflectați în subiecte.

9. Accesibilitatea

Serviciul media de televiziune a respectat rigorile cu privire la asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități de văz sau auz, prin titrarea sincron a subiectelor cu caracter electoral din 20 și 25 septembrie 2024, iar subiectul cu caracter electoral din data de 27.09.24 nu a fost titrat sincron.

10. Conformitatea cerințelor legale. Generic

La capitolul respectării Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, depusă de către furnizorul de servicii media și aprobată de către CA, este de menționat că, toate subiectele electorale difuzate de serviciul media audiovizual „Studio-L” nu au fost incluse în rubrica „Electorală-2024”, deoarece această rubrică a lipsit. Conform Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, serviciul media audiovizual „Studio-L” se obligă să reflecte concurenții electorali și participanții la referendum în programele de știri și actualități. În urma controlului efectuat, s-a constatat că serviciul media audiovizual nu a difuzat astfel de subiecte.

II. Concluzii

Serviciul media audiovizual „Studio-L” s-a angajat, prin Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor, să informeze consumatorul de servicii media audiovizuale prin difuzarea în cadrul buletinelor informative a subiectelor în care să se regăsească activitatea concurenților electorali, a participanților la referendum din cadrul procesului electoral. Prezența a trei subiecte cu caracter electoral în perioada de 10 zile supusă controlului este insuficientă pentru formarea unei viziuni clare a procesului electoral. Astfel, nu s-a realizat o reflectare corespunzătoare asupra diversității opțiunilor electorale disponibile.

De asemenea, în cadrul programelor de știri și actualități nu a fost inclusă rubrica specială „Electorala 2024”, conform pct. 38 din Regulamentul CEC, care prevede: *„În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorala – 20_”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final”*.

19 - „R Live TV”

În perioada de raport, serviciul media audiovizual „R Live TV” nu a difuzat programe de știri și actualități și nici dezbateri electorale.

Potrivit Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, „R Live TV” în perioada/campania electorală s-a angajat să difuzeze emisiuni de informare electorală, programe de promovare electorală, dezbateri electorale și publicitate electorală.

De menționat că, în conformitate cu prevederile pct. 96 din Regulamentul CEC, *„În perioada electorală, FSM care reflectă alegerile au obligația de a raporta în termen de 3 zile de la difuzare orice reflectare electorală în afara programelor audiovizuale cu caracter electoral și de a furniza înregistrările acelor programe către CA”*.

În acest sens, serviciul media audiovizual „R Live TV” a expediat în adresa CA link-urile programelor cu caracter electoral, care nu au fost incluse în declarație.

Ca urmare a verificării conținutului acestor programe, s-a constatat că acesta a mediatizat în mare parte ședințele CEC și lansările concurenților electorali în campania electorală.

În cadrul ședinței publice din 04 octombrie 2024, analizând rezultatele controlului modului de reflectare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 de către furnizorii de servicii media, membrii CA au menționat că pentru încălcările depistate s-ar putea propune sancțiuni conform CSMA. Însă, ținând cont de faptul că monitorizarea a vizat primele 10 zile din campania electorală, perioadă în care nu toți concurenții electorali au fost plasați în condiții egale, pentru că unii concurenți au fost înregistrați mai târziu și nu toți și-au început campania în aceeași zi, iar activitățile nu au fost similare, și luând în considerare faptul că, totuși, serviciile media audiovizuale au respectat, în mare parte, echilibrul de prezentare a concurenților, precum și echitatea în ceea ce privește reflectarea campaniei electorale, membrii CA au decis să se limiteze la o atenționare verbală a furnizorilor de servicii media. Astfel, CA a solicitat serviciilor media audiovizuale să țină cont de constatările prezentului raport, de erorile identificate, precum și de faptul că procesul electoral este unul foarte complex, fiind necesară o abordare amplă a acestuia, fără limitarea la subiecte în care se vorbește doar despre concurenți sau participanți, urmând să fie luat în considerație și impactul pe care îl au anumite evenimente aparent nelegate de campania electorală, care indubitabil trebuie difuzate, dar cu includerea acestora la rubrica corespunzătoare.

De asemenea, membrii CA au luat act de notificarea furnizorului de servicii media „HONESTAS” SRL, fondatorul serviciului media audiovizual „Axial TV”, care a informat despre renunțarea la reflectarea alegerilor.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, ale Codului electoral nr. 325/2022 și ale Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1137 din 28.07.2023,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de controlul serviciilor media audiovizuale de televiziune: „Moldova-1”, „TV-Găgăuzia”, „Pro TV Chișinău”, „Canal Regional”, „ATV”, „Exclusiv TV”, „Jurnal TV”, „TVC 21”, „TV8”, „TVR Moldova”, „Cinema 1”, „N4”, „SOR TV”, „Drochia TV”, „Media TV”, „Axial TV”, „TV Elita”, „Studio L” și „R Live TV” și se aprobă Raportul de monitorizare privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, pentru perioada 20-29 septembrie 2024 (se anexează).
2. Raportul de monitorizare privind reflectarea alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, pentru perioada 20-29 septembrie 2024, se remite Comisiei Electorale Centrale și se publică pe site-ul web oficial al Consiliului Audiovizualului și pe site-urile web ale furnizorilor de servicii media cel târziu la data de 05 octombrie 2024, conform prevederilor art. 90 alin. (16) din Codul electoral nr. 325/2022.
3. Se ia act de notificarea furnizorului de servicii media „HONESTAS” SRL, fondatorul serviciului media audiovizual „Axial TV”, de a renunța la reflectarea campaniei electorale la alegerile prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.
4. Prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Curtea de Apel Chișinău (mun. Chișinău, str. Teilor nr. 4), în termen de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost adoptată prezenta decizie, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.
5. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale.
6. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării și se publică pe site-ul web oficial al Consiliului Audiovizualului.

VICEPREȘEDINTĂ

Ana GONȚA